

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na 1/2 strani 8 gld., na 1/4 strani 5 gld. in na 1/8 strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

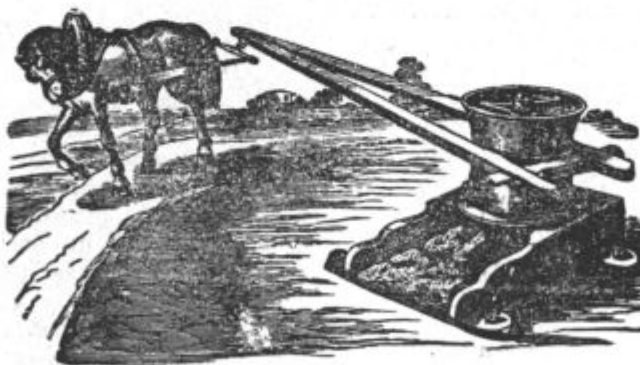
Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3

Št. 21. V Ljubljani, 15. novembra 1893. Leto X.

Obseg: O mlinu, ki melje storže. — Kako vzrejati lepa teleta. — Gorenjskim kmetom pravico ali pa — Ameriko. — Kmetijske stanovske zadruge. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

O mlinu, ki melje storže.

Slovenci pridelujejo prav veliko turščice (koruze ali debelače), obrobkane storže pa znajo le malokje koristno uporabljati. Največkrat jih pomečejo kar na gnoj in le redkokrat jih porabijo za kurjavo. Praktični Amerikanci pa zmeljejo turščične storže ter jih potem pokrmijo. To bi tudi mi svetovali našim gospodarjem, ker ravno ob sedanjih slabih časih ne sme gospodar zametati prav nobene reči, katera mu utegne koristiti. Tako krmo bi priporočali posebno Kraševcem, katerim vedno primankuje poklaje. Prepričani smo, da bi bili uže davno krmili s storži tudi pri nas, da jih je bilo lahko zdrobiti. Amerikanci so izumili za to delo poseben mlin (glej podobo 49.), s katerim se storži prav hitro in dobro starejo. Take mline prodaja Ph. Mayfarth na Dunaji po 64 gld. Zdrobljeni storži, nekoliko namočeni, tečni so zelo toliko, kolikor rezavnica. Z vročo vodo poparjeni ali skuhani teknejo tudi prasičem.

Podoba 49.

Kako vzrejati lepa teleta.

Pred malo leti kazala je kmetovalcu edino le živinoreja nekaj dobička, sedaj pa še ta ni kaj prida, ker

živina nima nobene cene. Po nizki ceni je pa le naša slaba domača goved; lepa plemenska goved ima pa še vedno visoko ceno in jo bode tudi imela. Kakor v marsičem, tako bode moral slovenski gospodar tudi v živinoreji napredovati, ako bode hotel izhajati, in naučiti se bode moral boljšo živino vzrejati nego doslej. Dobre in lepe živine dobili bi najhitreje, če bi vso sedanjo poprodali mesarjem in si nakupili na pr. v Švici najlepše in zato tudi najdražje govede. No, tega ne bomo storili, ker bi bilo nespametno in, kar je največ, denarja bi za to ne imeli. Vprašal bi kedo: Od kod pa imajo v Švici tako lepo goved, katero tako hvalisate? Od kod neki?! Naredili so si jo! Nekdaj je bila goved povsod enaka, a dobri živinorejci, in to so Švicarji, požlahtnili so si goved z umnim ravnanjem. Posnemajmo torej te umne živinorejce, ravnajmo tako kakor oni, in kmalu bode naša živina lepša in več vredna.

Ako hočemo svojo živino popraviti, moramo uže teleta bolje vzrejati, ker le iz lepega teleta moreš pošteno, zalo govedo vzrediti. Ker je vzreja lepih telet, da si zboljšamo goved, zelo važna, zato prijavimo v nastopnih vrstah nekaj o tem predmetu.

Ako hočeš dobiti lepo tele, poišči najprej najlepšega in najboljšega bika v okolici in k temu ženi kravo svojo. Žal da je takih izvrstnih bikov še vedno pri nas tako

malo. Ako ima tvoja krava kakšne napake ali hibe, glej, da izbereš bika, ki nima enakih napak, drugače bode zarod še bolj shabljen in pokvarjen.

Ako oplemeniš kravo udrtega križa z enakim bikom, potem vender ne moreš nadejati se teleta, ki bode brez te hibe i. t. d.

Ker so naši biki iz mnogih, v tem listu uže večkrat omenjenih vzrokov zelo oslavljeni, zato se krave ne ubrejšajo. Ljudje iščejo seveda drugod vzrokov in popravljajo ta nedostutek s tem, da po nekaterih krajih kar dva bika zaporedoma h kravi pripuščajo. To je pa šele pravi vzrok, da zbolí krava na spolovilih in postane jalova.

Prav pogostoma vidimo po deželi, kako napačno in brezpametno krmijo breje krave. Brejo kravo bi morali vedno enako dobro krmiti, pa je od kraja ne, ampak proti koncu tlačijo tem bolj krmo vanjo in jo s tem pokvari. Poiščejo namreč vsega, kar imajo kje spravljene: grašice, fižola, lepega sena i. t. d. Ko vidijo, da krava vsega tega ne mara, dajo ji drugih krepkih krmil, dokler se ne oteli. Sedaj pritisnejo zopet z razno krmo, z otrobi ali celó z moko na vodi, z zmleto grašico itd. Iz prva žre vse to hlastno, kmalu pa začne odrivati in raje išče slame po stelji. Tudi tele neče sesati in dobi drisko. Sedaj je treba hitro pomagati, da krava ozdravi in daje boljšega mleka. Kdor hoče takšne nezgode srečno odvrniti, naj brejim kravam vedno dobro streže.

Kadar se je krava otelila, dajaj ji nesoljenega, na govejem maslu kuhanega črnega kruhovca in potem šele dobrega sena brez soli. Polagoma privajaj kravo prejšnji krmi.

Zelo napačno ravnajo, kadar teleta odstavljajo. Tele odstavijo namreč prehitro, t. j. predno more drugo krmo použivati in prebavljati. Odstavljati treba torej polagoma tele, vaditi je počasi drugi krmi, ker le tedaj ne izgublja mesa, ki se mu dela z mlekom. Ako po odstavljenji shujša, potem ostane rado slabotno, in vedno so križi ž njegovo vzrejo.

Teleta dostikrat nadlegujejo driska, veter, krč v trebuhu i. t. d. To prihaja od tod, ker prenašlo pijo in žro, in ker jim pokladajo preveč otrobov ali moke. Ako prehitro pijo, drži pijočim nekoliko gobec ali jih sploh moti na ta ali on način. Mladim teletom nikdar ne pokladaj surovega krompirja, repe, zelja, ampak dajaj jim sena, otave, otrobov, kuhanega ovsu ali ječmena i. t. d. Kadar je tele pol leta staro, tedaj je prični drugače krmiti. Toliko pa pravimo: Ako hočeš lepo in dobro tele vzrediti, iz katerega naj postane kedaj kaj vredno govedo, potem ga ne odstavljaj prezgodaj in ne bodi skop z dobrimi, krepkimi krmili!

Gorenjskim kmetom pravico ali pa — Ameriko.

Resna beseda o razmerah na gorenjskih planinah.

IV.

V zadnjem svojem članku smo razpravo o odvezi prav za prav uže završili ter smo hoteli precej nadaljevati o izvršitvi pašne uravnave. Uredništvo lista nas je pa opozorilo, da smo navedli hude obtožbe, in sicer preveč splošno, in da bi bilo dobro in reči na korist, če bi navedli nekaj posebnih slučajev nepravilnega ravnanja, ki nam podpro trditve. Mi prav radi ugodimo tej želji, zato v pričujočem članku še enkrat govorimo o odvezi.

Izmed mnogih slučajev hočemo navesti le nekatere, ki so posebno značilni in nam pridejo ravno na misel,

ter pripomnimo, da se je na tak način manj ali več vršila cela odveza.

Enajst posestnikov iz Bistrice je imelo na Strminah planino s stajami. To planino, oziroma pašensko služnost, je obrtna družba odvezala ter se je pobotala s kmeti, da jim bo dala za to služnost 13 oralov gozda. Ker bohinjski kmet tudi ni tako neumen, kakor bi nekateri radi imeli, spoznali so odškodovani posestniki, da je bil odmerjeni kos gozda vender malo majhen in da nikakor ni mogel meriti 13 oralov. In res kmetje niso mirovali ter so dognali, da se je merjevec obrtne družbe K. zmotil na škodo kmetom za pičila dva oralu, torej skoraj za šestino cele odškodnine. Obrtna družba je poravnala to škodo še le čez dve leti, če tudi zelo nerada.

Posestniki iz Boh. Bistrice in Raven so kot odškodnino za njih pravice dobili 800 oralov gozda, ki se je vzel v račun pri odveznih obravnavah po 40 gold. oral. Pravice kmetov, ki so se odvezale, cenile so se tedaj na 32.000 gold. Kmetje, ki so dobili to odškodnino v obliki gozda, ukrenili so gozd razdeliti med se ter so v to svrhu najeli merjevca P. Pri razdelitvenih delih je pa prišel ta merjevec nezaslišanim rečem na sled; v ta kmetom odmerjeni, 800 oralov velik kos gozda je obrtna družba vračunala tudi nad 100 oralov pušče, t. j. popolnoma praznega, niti z grmovjem obraščenega gorskega sveta, obstoječega iz drč, udorov, skal i. t. d. Ta svet je v katastralni mapi zaznamovan kot nerodovit in kmetje so si izposlovali oproščenje od davka za ta nerodovitni del odmerjenega jim gozda. Ker pripade odškodnine po 40 gld. na oral tudi na to pušče, ki ni vredna niti krajcarja, **ogoljufali so se kmetje pri tej poravnavi vsled njih nebržnosti za več nego za 4000 goldinarjev.** Ali pri odvezni obravnavi ni bilo človeka, ki bi bil kmete obvaroval te prevare?! Kakor se je ravnalo v teh dveh slučajih, tako se je ravnalo tudi v drugih in kaj hvaležna reč bi bila pregledati mero vseh teh odveznih gozdov, in sicer po inženjerji z modernimi pripravami. Mimogrede naj omenimo, da je merjevec P. dobro vedel tudi še za druge pomote, da pa ni hotel več ž njimi na dan, ker jo je skupil uže v prvem slučaju, ko je izdal „pomoto“ na Strminah. Kaj so tedaj hoteli početi od vseh strani zapuščeni kmetje, če se celo od njih plačani merjevci niso upali z resnico na dan.

Dasi ta dva slučaja zadostujeta kot primera, kako se je ravnalo z gorenjskimi kmeti pri odvezi, hočemo vender le navesti še enega, posebno značilnega, ki kaže, da tudi zakon ni bil svet, kadar se je šlo za oškodovanje Bohinjcev pri kaki reči. Pri odvezni razpravi v neki bohinjski občini pogodila sta se zastopnika opravičencev z obrtno družbo, da občina proda (!) lov na svoji planini obrtni družbi za 10 oralov gozda. To se je tudi zgodilo. Dolgo se za to reč ni nihče brigal, ker jo kmetje prav za prav niso poznali, kajti obravnave so se vršile nemški in uboga zastopnika kmetov sta navadno vsa preplašena vsaki reči prikimala in slednjič podpisala nemški zapisnik, v katerem nista razumela niti besedice. Mnogokrat smo čuli iz ust takih zastopnikov, da so se kot dogovorjene ukrenile reči, o katerih niti govora ni bilo. Pa bodi kakor hoče, toliko je gotovo, da

1. nobena občina nima pravice svojega lova prodati, ker po zakonu sme občina lov edino le dati v najem;

2. da zastopnika v zemljiškoodveznih zadevah nista mogla biti, nista smela biti in tudi nista bila pooblaščenca glede lova kaj ukrepati, ker občinski lov kratko in malo ne spada v odvezno razpravo.

S prodajo lova se je zakon kršil na vseh straneh in če bi bili s tem zadovoljni tudi vsi posestniki (v resnici ni nihče), končno bi deželni odbor vendar ne mogel potrditi prodaje, ker je protizakonita. Čujemo, da je občina brezuspešno skušala to nezakonitost odpraviti, čujemo pa tudi, da hočejo nekateri poslanci te čudne razmere osvetliti v deželnem zboru. Da se je zakon kršil, nas ne briga dosti, naj zakon varujejo tisti, ki so v ta namen plačani tudi iz kmetijskih davkov, da se je pa kršenje zakona rabilo v svrhu oškodovanja kmetovega, to pa hočemo tukaj osvetliti. Lov na divje koze vreden je v Bohinji po tamošnjih obširnih planinah po 400 gld. na leto za vsako občino. Vzemimo, da je gori navedeni lov vreden le 200 gld., reprezentuje ta vsota kot petodstotne obresti 4000 gld. glavnice. Občina je pa dobila za ta lov 10 oralov gozda, o katerem nihče ne ve, kje leži. Ako računamo ta gozd, kakor je bilo običajno pri odvezi, po 40 gld. dobila je občina 400 gld. enkrat za vselej, mesto vsaj 4000 gld. **Z mirno vestjo torej lahko trdimo, da se je celo zakon kršil, da so se mogli kmetje oškodovati za 3.600 gld.**

Prihodnjič bomo pisali o uravnavi paše.

..... v

Kmetijske stanovske zadruga.

Poljedelski minister je predložil državnemu zboru načrt zakona o kmetijskih stanovskih zadrugah. Namen zakonu bi bil, kmetovalce siliti v združevanje v to svrhu, da s svojimi močmi pomagajo kmetijstvu pospešiti, je bolje uravnati in je narediti bolj dobičkonosno. Iz posnetka tega načrta, katerega priobčimo niže, vsak čitatelj lahko razvidi, po kakšnem potu naj se to izvrši. Ne da se oporekati, da je vodilna misel temu načrtu najlepša in da bi zakon mogel donášati ogromne koristi; vprašanje pa le nastane, če je tak zakon pri nas tudi izvršljiv. Naloge, koje bi imele reševati okrajne, kakor tudi deželne zadruga, so tako zelo težavne in obsežne, da bi jih mogli rešiti le načelniki, oziroma odborniki, ki niso le prav dobro izvežbani v naprednem kmetijstvu — dejansko in v teoriji — ampak ki so tudi drugače dobro omikani, zlasti v trgovinskih rečeh. Iz svoje izkušnje vemo, da pri nas ne dostaje takih mož, celo pa ne požrtvovalnih, ki bi vse ogromne zakonske zahteve hoteli izvrševati brezplačno. Pa če bi tudi to hoteli, kdo pa ima toliko časa, da bi vse to opravljal poleg svojih stanovskih poslov? Zdi se nam, da naše razmere niso še zrele za ta poskus, saj celo po Češkem, koder je veliko sposobnih kmetovalcev, trdijo, da zakon v tej obliki ni izvršljiv. Ker je gotovo, da zakon ne postane še kmalu veljaven, prilike bo dovolj govoriti o njem; zato je sedaj najvažneje, da čitatelje našega lista seznanimo z načrtom, kojega v posnetku tu navajamo.

§ 1. V vsakem sodnjem okraji se osnuje stanovska kmetijska zadruga za ta okraj, in v vsaki deželi za vso deželo. Te zadruga se imenujejo okrajne in deželne kmetijske zadruga.

Poljedelski minister sme, zaslišavši politično deželno oblastvo in deželni odbor, odrediti, da se v kakem sodnjem okraji osnujeta dve ali več okrajnih zadrug, ali tudi za dva ali več sodnjih okrajev le ena zadruga.

§ 2. Namen tem zadrugam je izboljševanje npravnega in gmotnega stanja kmetovalcev z gojenjem duha vzajemnosti, z medsebojnim poučevanjem in podpiranjem, z ohranjenjem in povzdigo stanovske zavesti med zadrugarji in s pospeševanjem gospodarskih koristi.

§ 3. Člani okrajne zadruga so lastniki v sodnjem okraji ležečih posestev, namenjenih kmetijstvu ali gozdarstvu ali pa kaki panogi kmetijstva in gozdarstva.

Lastniki posestev, ležečih v več sodnjih okrajih, so v vsakem okraji člani dotične okrajne zadruga, če ima njih posestvo za članstvo potrebne lastnosti.

Poljedelski minister izda naredbenim potom natančnejša določila o tem, kdaj je kako posestvo zmatrati za tako, ki je namenjeno kmetijstvu ali gozdarstvu ali kaki panogi kmetijstva ali gozdarstva.

§ 4. Če se o članstvu kakega posestnika v zmislu § 3. dvomi, odločuje o tem okrajno politično oblastvo, v zadnji stopinji pa deželno politično oblastvo.

§ 5. V vsaki občini sodnjega okraja se nastavijo zaupniki kot okrajni organi okrajnih zadrug.

Število zaupnih mož se določi po številu članov v kaki občini in po razširjenosti dotične občine.

§ 6. Člani deželne kmetijske zadruga so vsi člani okrajnih zadrug v dotični deželi.

§ 7. Člani okrajne oziroma deželne kmetijske zadruga so opravičeni pravice in dolžnosti svoje prenesti na oskrbnike, najemnike, užitkarje ali take, ki imajo v zmislu § 1103. državljskega zakonika pravico do užitka.

Toda tudi v tem slučaju je posestnik dolžen plačevati zadrugi določeni donesek in svojo volilno pravico more izvajati le sam ali pa po svojem pooblaščenju.

§ 8. Za lastnike (§ 3. omenjenih posestev), ki so pod varstvom, izvršujejo njih zadruga pravice in dolžnosti njih zakoniti zastopniki.

Če so taka posestva v lasti države, dežele, občine, javnih zakladov ali kakih drugih juristiških oseb, izvaja zadruga pravice in dolžnosti kak pooblaščenec te korporacije.

Če ima posestvo, ki ima pravico do članstva, več lastnikov, morajo lastniki v ta namen iz svoje srede izbrati pooblaščenca; vendar so solidarično zavezani plačevati zadrugi.

§ 9. Zastopstvo v zmislu §§ 7. in 8. in vsaka prememba tega razmerja se mora naznaniti zadrugi.

§ 10. Tekoče posle okrajnih, oziroma deželnih kmetijskih zadrug vodi odbor okrajne, oziroma deželne zadruga.

§ 11. Volitev v odbor okrajne zadruga vrši se tako, da v njenem okolišju po občinskem redu dotične dežele v posamične volilne razrede občin uvrščeni člani okrajne zadruga skupaj sestavljajo prvi, drugi in tretji volilni razred in vsak teh volilnih razredov voli enako število članov.

Vendar smejo osebe, ki bi po teh določilih smele v več razredih ali v enem razredu večkrat voliti, le v enem razredu, in sicer le enkrat voliti.

Voljeni smejo biti le tisti, ki imajo v dotičnem okolišju volilno pravico.

Lastnik ene ali več grajščin, ki niso v občinski zvezi, ima virilen glas v oni okrajni zadrugi, v katere okolišju je posestvo njegovo. Če ima grajščino več lastnikov, izvolijo ti izmed sebe pooblaščenca, da izvaja ta virilni glas.

§ 12. Načelniki ohrajnih zadrug, nahajajočih se v vsaki deželi, volijo iz svoje srede odbor za deželno zadruga.

§ 13. Natačnejše določbe o volilni pravici in volilnem načinu določi poljedelski minister naredbenim potom.

§ 14. Ravno tako poljedelski minister naredbenim potom vse ukrene, kar je potrebno za osnovo takih zadrug ter zlasti izdela začasna pravila.

§ 15. Definitivna pravila, katera sklenejo zadruga po svoji osnovi, mora potrditi deželno politično oblastvo.

Obsegati morajo razven po tem zakonu, oziroma po zakonu o osnovi dohodninskih posestev pridržanih določb, zlasti predpise:

- a) o pravicah in dolžnostih zadružnikov,
- b) o zadružnih organih in njih pravicah,
- c) o zadružnih shodih,
- d) o sedeži zadruga,
- e) o zahtevah za veljavno sklepanje,
- f) o napravi zadružnega katastra,
- g) o nastavljanji in odpušcanji zadružnih uradnikov,
- h) o uzrokih, pod katerimi se sme volitev odkloniti, in o naslednjih neopravičene odklonitve,
- i) o pravicah revizorjev,
- k) o obliki zadružnih razglasov,
- l) o poslovnem redu,
- m) o računovodstvu.

§ 16. Delokrog okrajnih in deželnih zadrug z njih namenom je določen v § 2.

Posebno imajo zadruga poleg v zakonu o ustanovi dohodninskih zemljišč odkazanih še te le naloge:

- a) Snovati zadružna skladišča in podobne naprave za kmetijske pridelke zadružnikov;
- b) prodajati kmetijske pridelke, katere zadružniki odajo zadrugi, po njih naročilu in na njih račun, posebno za oskrbovanje vojske;
- c) kupovati po naročilu in na račun zadružnikov kmetijske predmete, kakeršnih potrebujejo za svoja gospodarstva;
- d) snovati nove in pospeševati obstoječe posojilnice, posebno take, ki so osnovane po Reiffeisenovem sistemu, za povzdigo kmetijskega osebnega kredita in kredita na skladišča i. t. d. za pod. lit. a) omejene oddane kmetijske pridelke;
- e) posredovati dolgoobrestna, prisilni amortizaciji podvržena posojila od strani dotičnih hipotekarnih bank ali, kjer ni takih, od drugih denarnih zadružniških zavodov;
- f) posredovati glede preskrbljenja kmetskih poslov in delavcev o kaki nezmožnosti za delo ali starosti;
- g) snovati bolnice in oskrbovališča ter posredovati, da se zalagajo s pridelki iz zadružnih skladišč;
- h) posredovati med tistimi, ki iščejo delavcev, in tistimi, ki iščejo dela;
- i) skrbeti za pregledovanje semena in za občevanje zadružnikov s poskušališči;
- k) posredovati in zastopati pri zavarovanjih proti ognju, toči in pri zavarovanjih živine zadružnikov, da se dosežejo ugodni pogoji, oziroma izvoliti zadružnike v volilne komisije zavarovalnic;
- l) snovati in pospeševati zadruga za živinorejo;
- m) oskrbovati zadružno štatistiko;
- n) preskrbeti zadružnikom pravoznanskega pomočnika.

§ 17. Kmetijske zadruga morajo, izpolnjujoč svoje gospodarske naloge (§ 18.), v kolikor jih same ne morejo rešiti, ali vspodbujati k snovanju obrtnih in gospodarskih zadrug na podlagi zakona z dne 9. aprila 1873. l., drž. zak. št. 70, posebno po Reiffeisenovem sistemu, in to snovanje pospeševati, ali pa stopiti v ta namen v zvezo z že obstoječimi pridobitnimi ali gospodarskimi zadrugami ali njih zvezami, ali pa tudi z uže po deželnih zakonih obstoječimi kontribucijskimi, občinskimi in okrajnimi posojilnicami, skupnimi sirotinskimi blagajnicami itd. ter jih pospeševati.

§ 18. Stanovske kmetijske zadruga ne spadajo pod

določbe zakona z dne 9. aprila 1873. l., drž. zak. št. 70. o pridobitnih in gospodarskih zadrugah.

Za zadružne zaveze zavezana je le zadruga kot pravna oseba.

Pri sodiščih in drugod zastopa zadruga načelnik. Vender morata pisma, s katerimi se hočejo utemeljiti zavezanosti proti tretjim osebam, podpisati načelnik in še en član odbora. Če se pismo tiče kakega podjetja, za katero je treba odobrenja zadružnega odbora ali pa višega potrjenja, mora se pritrjenje v pismu potrditi s podpisom dveh članov.

§ 19. Okrajne in deželne kmetijske zadruga imajo pri svoji ustanovitvi v pokritje z ustanovitvijo zvezanih stroškov od zadrug sodnjega okraja, oziroma dežele, pobrati potrebne doneske, največ po 1 odstotek od državne davka, ki se plačuje v okoliši.

§ 20. Ravno tako morajo okrajne, oziroma deželne zadruga pobirati doneske od zadrug za pokritje konci vsakega leta proračunjenih stroškov, v kar naj se zaračunijo morebitne izgube minulega leta.

Ti doneski pri okrajnih zadrugah ne smejo presesegati 4 %, pri deželnih pa 1 % davkov, katere plačujejo zadrugarji v okoliši. (Konec prihod.)

Razne reči.

— **Divji kostanj, dobra piča kuretini.** Izkušnje kažejo, da se kuretina da dobro spitati (olebeliti) z divjim kostanjem. Da se v ta namen kostanju uzame grenki okus, naj se drobno zmečka, popari s kropom in poparjen pusti nekoliko časa stati. Potem naj se močno ožme in posuši. Tako napravljen kostanj kuretina prav rada uživa. — Naj bi gospodinje na ta način porabile divji kostanj, ki se navadno zametuje!

— **Da kokoši vale prav velika jajca.** katera večkrat tehtajo do po 160 gramov in imajo celo po dva rumenjaka, pokladajo jim gospodinje v Nasavskem to le krmo: Poleti in jeseni nabere jedilnih gob (jurčkov in enakih), posuše jih in drobno zmeljejo. Potem jim primešajo zdrobljenih lušin lanenih glavie in rženih in pšeničnih otrobov, podelajo to zmes z vodo in pridenejo še toliko zmetega želoda, kolikor je une zmesi. Ko se vse to dobro premeša, naredo testo, od katerega dajo vsaki kokoši na dan za grah debel košček.

— **Kako se prileplja satovje v okvirčke v novem panji?** Potrebno je, če dobe okvirčki v panji male satke, po katerih čebele izdelujejo satovje. kakor želi čebelar. Ko bi ne pridejali malih ali celih satičev, stavile bi čebele satovje vprek. in tako bi panj s premakljivimi satniki ne imel nikakršne veljave. Ako imaš tedaj kaj ostalega satovja — pa saj vem da ga ima vsak čebelar manj ali več — prilepljaj ga v okvirčke tako le: V ponvi raztopi nekoliko voska, satiče prireži na zgornji strani ravno, pomoči jih v topli vosek ter jih hitro pritisi na znotranjo stran zgornje okvirčkove deščice. Taki prilepljeni satni začetki so lahko 2 do 6 palcev široki in ravno toliko globoki. Lahko se tudi porabijo najmanjši ostanki in v eni uri se jih lahko veliko prilepi.

Vprašanja in odgovori.

Drugi odgovor na 180. vprašanje. **Kozé velikega plemena, ki dobro molzejo, tako zvane „tratnice“** s širokimi zobmi, se nahajajo tukaj v moji okolici na Slivnici pri Št. Juriji ob južni železnici na Štajerskem. Jaz imam na pr. tako žival in tudi drugi v tej občini jih imajo, pa jih ne prodajajo radi. Moja koza je izvrstna dojnica, ki se lahko

meri z marsikatero kravo. Pred „Veliko nočjo“ je imela lepa dvojčka, a, žal, kozliča. Od tistega časa je imela čez 4 mesece po 5–6 litrov mleka na dan, potem 2 meseca po 3 do 5 litrov in sedaj, po preteku osmih mesecev, ima še vsak dan 2 litra mleka. Pripomnim, da je od 15. septembra sem uže zopet breja. Stara je pet let. Ako kdo želi priti do tega kozjega plemena, rad mu postrežem; moj naslov pove mu uredništvo tega lista. Končno naj še omenim, da to pleme nima onega znanega neprijetnega duha ter je po zimi zadovoljno z rezanico, nekoliko pomešano s kako drugo boljšo rečjo.

F. S. K. na Sl.

Drugi odgovor na 182. vprašanje: Glede napeljevanja vode kvišku priporočam dotičnemu gospodu vprašalcu obrniti se do veleč. gospoda župnika Mih. Saje-ta na Štangi pri Litiji, ki je napeljal vodo iz doline prav do župnišča. Delo je izvršil neki inženier iz Celja ter je stalo 300 gold. Če se prav spominjam, je inženier prav malo računal. Ime inženierjevo bo imenovani gospod župnik rad naznanil. Gospodu vprašalcu iz Solčave bo gotovo bolje ustrezno, če dobi veččaka v Celji, nego če ga mora iskati kje dlje.

M. Poč, župnik.

Vprašanje 184. Imam kakih dvajset stotov dobro posušenih sliv, katerih zaradi nizke cene nočem prodati. **Kako naj hranim slive, da ne postanejo bele (plesnive)?** (J. S. v M)

Odgovor: Po krajih, koder se ljudje močno pečajo s sušenjem sliv, imajo prav priprost in dober način hraniti suhe češplje dolgo časa. Prav dobro suhe češplje spravijo namreč v kakem suhem in gorkem kraju, na pr. v zakurjeni sobi, ali ob lepem suhem vremenu v zaboje ter jih zabijejo. S češpljami napolnjene zaboje spravijo potem v podstrešje, in sicer pod slamnate strehe, kjer jih še na debelo pokrijejo z mrvo, oziroma zaboje kar pod mrvo zakopljejo. Znano je, da je tudi za seno najboljša shramba pod slamnato streho, kjer se ohrani suh in enakomerno topel zrak. Ob tej priliki Vam tudi povemo, da Francozje pripravijo suhe češplje za kupčijo na poseben način. Če imajo uže bele češplje, opero jih najprej in posuše, da gre ves plesen od njih. Take oprane, oziroma osnažene in potem dobro posušene češplje stavijo na kup ter jih škrope s sladkorno vodo in dobro premetavajo, da se vsaka češplja okrog in okrog prevleče s sladkorno vodo. Posladkorjene češplje se potem zopet dobro posuše in vnanost jim ostane lepo svitlo črna, kar je ravno kupcem všeč. Sladkorja sme biti v vodi le toliko, kolikor ga je treba, da dá češpljam svit, nikakor se ga pa ne sme čutiti. Sladkorna voda se naredi iz kuhanega sladkorja, t. j. vzame se navadnega sladkorja in ravno toliko vode ter se oboje mešaje toliko časa kuha, da zmes postane vlačna. Tako kuhan sladkor se potem po potrebi primeša vodi, s katero se škrope češplje.

Vprašanje 185. Ali res dobe lastniki družbenih, oziroma deželnih bikov, kateri imajo te bike čez 2 leti, po 20 gl. nagrade za prve 4 mesece in potem za vsak mesec po 5 gl.? Kako je ravnati, da se pride do te nagrade? (J. H. v C)

Odgovor: To je res; saj je bilo v dotičnih razpisih v „Kmetovalci“ to jasno brati. Da se ta nagrada nakaže, mora dotičnik narediti na družbo nekolkovano vlogo ter priložiti potrdilo podružnice in županstva o resnični porabi bika za pleme in slednjič od zakona predpisani zapisnik o plemenitvi od tistih mesecev, ki teko čez dve leti. Ta zapisnik je neobhodno potreben, ker se nagrada izplača le tedaj, če se je bik resnično rabil za pleme, kajti marsikdo ima bika čez dve leti le zato, ker ga pita. Za pitanje pa družba ne more dati nagrade. Vse to velja tudi za deželne bike. Da sebi in družbi prihranite nepotrebno delo, vložite prošnjo za nagrado še le tedaj, kadar bika ne mislite več rabiti za pleme.

Vprašanje 186. Imam na vrtu jablano, ki ima po vejicah beli pavoli podoben mah, vmes pa so rdeče ušice. Reko se mi je, da je to **krvna uš**, ki je neki škodljiva. Kako naj pokončam to škodljivko? (J. P. na B)

Odgovor: To je res krvna uš, ki je najhujša škodljivka jablan, če se ne zatere pravočasno, kajti lahko uniči cele nasade. Krvna uš se pokončava najizdatneje takoj od kraja z ostrimi ščetmi, s katerimi se nastale, še prav majhne, mehke hobote dobro raztržejo. Kakor hitro so pa hobote uže pol ali pa cel meter dolge, ne pomaga ščetanje nič več, marveč treba je vse take ušive vejice kar odrezati in sežgati. Pa še po tem delu se mora poškodovano drevje vsaj vsakih štirinajst dni dobro pregledati, vsa posušena lubad ostrgati, vse rane pazljivo zamazati; vrhu tega pa še vse drevo z apnom pobelji. Bel-ž varuje drevo novih mrčesnih naselitev. Da se krvne uši, ki se izvale na pomlad v zemlji, ne morejo spraviti na drevje, naj se ovijo vsa debela s pokatrananimi obvezami, kakeršne uspešno rabijo tudi proti gosenicam. Izkušnje uče, da se še drugače lahko uničijo krvne uši, katere so se jeseni zarile v zemljo, in sicer tako le: Zemlja se prekoplje za cel meter okoli debela ter dobro z živim apnom pomeša. Z milnico, lugom, katranovo vodo, vodo, v kateri se je kuhal tobak ali pa kačje grozdje (*solanum nigrum*), je sicer dobro škropiti, pa ne popolnoma uspešno. Na Angleškem se je pokazalo, da tudi pomaga, ako se lubad namaže s terpentinom. Najboljše sredstvo je pa to, da se vsa ušiva mesta na deblu dobro namažejo s petrolejem, ravno tako tudi debele veje, vse manjše bolne veje pa odrežejo in sežgo.

Gospodarske novice.

* † **Gospod Al. Schiebel**, grajščak v Zalogu ter član naše družbe, je umrl dne 28. oktobra t. l. — Dne 8 t. m. je pa umrl **dr. Robert pl. Schrey**, odvetnik v Ljubljani ter petindvajset let član naše družbe. Naj počivata v miru!

* **Prepoved izvažanja sena in slame** preneha s 15. novembrom t. l. in je torej izvoz teh krmil v inozemstvo od tega dne naprej neomejen.

* **Kmetijska bralnica v Novem Mestu.** Kmetijska podružnica novomeška priredi v nedeljo dne 3. decembra t. l. ob 9. uri dopoldne v kmetijski bralnici predavanje, h kateremu vabi vse svoje p. n. ude in sploh napredne kmetovalce iz okolice.

* **Oddaja ameriških trt iz trtnice novomeške podružnice.** Ker se je za trte zglasilo veliko udov, ki ne pripadajo k novomeški podružnici, javljamo na tem mestu, da imajo pravico do brezplačne dobave trt iz novomeške trtnice le udje kmetijske podružnice v Novem Mestu. Vsi drugi jih lahko dobé proti plačilu.

* **Prodaja otrobi.** C. in kr. intendancija 3. voja v Gradci naznanja, da se v nekaterih postajah njenega okoliša prodajo večje množine pšeničnih in rženih otrobi, ki so imajo nabrati l. 1893./94. Množina teh otrobi porazdeli se na posamezne postaje nastopno in po naslednjih cenah: Gradec 870 meterskih stotov po 2 gl. 69 kr. Bruck ob Muri 1407 $\frac{3}{4}$ meterskih stotov po 2 gl. 78 kr. Maribor 1711 $\frac{1}{2}$ meterskih stotov po 2 gl. 71 kr. Celovec 570 meterskih stotov po 3 gl. 24 $\frac{1}{2}$ kr. Te otrobi je v manjših količinah možno dobiti konec novembra, in decembra l. 1893., konec januarja, februarja, marca, aprila, maja, junija in julija l. 1894. Otrobi se morajo odpraviti v dveh mesecih, oziroma v 14 dneh. Odpravo in dopošiljatev preskrbi proti primerni odškodnini tudi vojaška uprava, oziroma izposodi proti plačilu v to potrebne vroče. Izkaz, zadevajoč prodajo teh otrobi, pogleda se lahko v pisarni c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k rednemu občenemu zboru samostalnemu ribarskega odseka
c. kr. kmetijske družbe kranjske,

ki bode v petek, 17. novembra t. l., popoldne ob 5. uri v prostorih kmetijske družbe v Ljubljani v Salendrovih ulicah, in sicer po programu, ki ga predpisujejo odsekova pravila.

V Ljubljani, 31. oktobra 1893.

Ivan Franke s. r., načelnik.

V a b i l o

k občenemu zboru kmetijske podružnice v Krškem, kateri bode v četrtek, dne 22. novembra t. l. ob 2. uri popoldne v „bralnem društvu“ (gostilna g. Gregoriča).

Dnevni red:

- 1.) Nagovor predsednikov.
- 2.) Poročilo tajnikovo.
- 3.) Račun blagajnikov.
- 4.) Razgovor o bodočem oskrbovanji društvenih vinogradov.
- 5.) Razgovor o nadzorstvu novih vinogradov, podpiranih iz podpore kranjske hranilnice, in o njih preskrbovanji s trtami.
- 6.) Volitev novega odbora.
- 7.) Nasveti.

V Krškem, 28. oktobra 1893.

Ivan Knavs s. r., predsednik.

V a b i l o

k občenemu zboru kmetijske podružnice v Zagorji poleg Save, ki bo dne 26. novembra t. l. popoldne ob 3. uri pri posestniku Antonu Eibensteinerji na Lokah z običajnim vspeedom. Zagorje, 2. novembra 1893.

Jakob Gross s. r., načelnik.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične dne 1. januarija 1894. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanju živine in mesa. Kdor želi vsprejeti biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

- 1.) s spričevalom, da se je pri kakem kovači izučil za kovaškega pomočnika;
- 2.) z domovinskim listom;
- 3.) s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
- 4.) da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilec za štipendijo je predložiti:

- 1.) Ubožni list,
 - 2.) spričevalo o poštenem vedenju in
 - 3.) potrdilo, da so delali uže dve leti kot kovaški pomočniki.
- Prošnje s temi spričevali naj pošljejo vsaj do 15. decembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca decembra 1894. leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po zakonu iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen; vsak učenec si mora za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za po-

trebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na Spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. decembra t. l., in sicer 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso hodili v podkovsko šolo, 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisnem vodstvu do dne 15. decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole.

V Ljubljani, dne 30. maja 1893.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Št. 14774.

Razglasilo.

Na podstavi deželnega zakona z dne 18. februarija 1836. l. (dež. zak. št. 13.) se s tem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasti te svoje žrebce najpozneje

do 1. decembra 1893. l.

pri političnem (krajnem) oblastvu, v čigar okoliših se nahaja stajališče žrebčev.

Dovoljeno je, zglasti pismeno ali ustno; ob enem pa je naznaniti ime in priimek, potem stanovišče žrebčevega posestnika, kakor tudi pleme, starost, barvo in stajališče žrebčev.

Za žrebce sploh pod 4 leti in za nariške žrebce pod 3 leti se ne dajejo dopustila za spuščanje.

Kje in kdaj bode izborna komisija zglašene žrebce pregledovala in za nje dajala dopustila, dá se ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 7. novembra 1893.

C. kr. deželni predsednik:
Hein.

Listnica uredništva.

M. R. v Boh. B. Prepir, ki ga imate s sosedom zaradi vožnje peta. popisali ste nam tako nejasno, da se kar nič ne izpoznamo. Skušajte se poravnati z lepo.

I. G. v Z. na D: Tudi mi vemo, da je dotičnik sam sebi pel hvalo, kar ima popolnoma prav; njemu je pa cela reč kupčija in se izda, če je treba, tudi za Turka, samo da vspeva.

G. H. na T. Vse take reči skupuje g. Viktor Rohrmann v Ljubljani.

J. M. v C. Roženo moko, t. j. zmlate odpadke od rogov, iz katerih delajo česalnike, prodaja tvrdka Luckmann & Bamberg v Ljubljani.

B. L. v S. na Koroškem. G. Pirčeva knjiga „Vrtnarstvo“ je popolnoma pošla in ni mogoče oddati nobenega istisa več. Isto tako je tudi z dr. Bleiweisovo knjigo „Živinoreja“.